

JOSEPH VON EICHENDORFF'TA TABİAT

Arif ÜNAL*

ÖZET

Bu çalışmada romantizmin önemli şairlerinden Joseph von Eichendorff'un tabiat anlayışı ve eserlerinde ve şiirlerinde tabiat konusunu nasıl ele aldığı incelenmiştir. Onda tabiat ile şair arasında güçlü bir iletişim vardır. Tabiat canlıdır, insan gibidir ve şair tabiatla konuşur. Tabiatdaki varlıkların kendi aralarında da bir iletişim görülmektedir. Eichendorff'ta tabiat şair için bir sığınma yeridir. Günlük hayattan sıkılan ve bunalan şair, huzuru ve mutluluğu tabiatta arar. Onda tabiat, genellikle şairin dini duygularını güçlendirir ve tanrıya yaklaştırır. Nadiren de olsa romantik insan için tabiatın büyüleyici ve baştan çıkarıcı özelliği de vardır.

Anahtar Kelimeler: Eichendorff, tabiat, romantizm, şiir, konuşma

ABSTRACT

In this article Joseph von Eichendorff's view of nature and treatment mesmerizing force of nature in his works have been examined. There is a powerful communication between the poet and the nature. Nature, like human beings, is viewed as a living organism. He talks to nature and believes that the objects in nature also talk among themselves.

In Eichendorff, the nature is a sanctuary for the poet. Nature is a place of peace and consolation and a way of getting rid of the daily troubles. It is also a source of inspiration and religious feelings. There are certain elements reminding the Romantic Movement which sees the nature as a seductive and mesmerizing force.

Keywords: Eichendorff, nature, romanticism, poem, talking

Sadece romantizmin değil, Alman Edebiyatının da en önemli şairlerinden biridir o. 2007 yılında 150.ölüm yıldönümüyle anılacak olan Eichendorff, hem şiirleri, hem epik eserleri, manzum destanları, edebiyat üzerine yazdığı yazılar ve Alman Edebiyatı Tarihi eserleriyle tanınır. Şiirleri genellikle halk şiiri tonunda yazıldığı için çok popüler olmuş, birçok şiiri bestelenmiş ve halen çeşitli platformlarda şarkı ve ilahi olarak söylenmektedir

O, usta bir şair ve iyi bir epik yazarı olma özelliğini novel ve romanları arasına şiirler serpiştirerek de göstermiştir. Bu özellik her ne kadar romantizme has olsa da daha çok Eichendorff ile bütünleşmiştir. Franz Ronegger, **Goethe**, **Mörike** ve **Th. Storm** ile birlikte onu en büyük Alman Şairleri Şeceresinin en önemli dallarından biri olarak kabul eder. Karl Weitbrecht'e göre de Eichendorff, sadece romantizmin değil, Almanların şiirdeki en büyük temsilcisidir (Ronegger, 1954, s.52). Romantik yazarlardan Ludwig Tieck, A.v. Arnim ve C. Brentano'nun, şiirlerinde ulaşmaya çalıştığı halk müziği tonu ve çekiciliğini onun şiirlerinde rahatlıkla bulabiliriz. Onda insanın ruh dünyası, iç âlemi ve tabiat arasında çok yakın, içten ve samimi bir ilişki vardır (Ronegger, 1954, s.52). Onun şiirlerindeki his ve düşünceler, ruhun sade bir biçimde yansımından ibarettir. Şiir ve romanlarında o, ana hatlarıyla ruhun ebedi öyküsünün önemli anlarını ortaya koymuştur (Ronegger, 1954, s.49).

* Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi

Şair kişiliği en bariz şekilde onda vücut bulmuştur. O, sürekli çağının şairlik özünü bünyesinde taşıyan önemli bir kişilik olarak anılmıştır (Fechter, 1960, s.179).

Romantizme damgasını vuran Eichendorff'un popülaritesinin, tamamen onun tabiat şiirlerine dayandığı inkâr edilemez. Romantik dönemde ve Eichendorff'ta tabiat konusunun çok fazla işlenmesinin nedenlerini **J.J. Roussaeu** ve **Friedrich Wilhelm Schelling**'in tabiat felsefelerinde ve **J.Gottfried Herder**'de aramak gerekir. Özellikle **Herder**'in etkisiyle romantizmde tabiat, edebiyatın asıl temeli olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde ayrıca fantezi ve hisler de romantik edebiyatın diğer temelleridir.

İlk romantikler, felsefî derinliğin peşinde koşup teorik gözlemler için uğraşırken Eichendorff'un da içinde bulunduğu son romantizm dönemi temsilcileri, felsefî düşüncelere yabancı kalmışlar, ancak edebî zenginlik açısından çok verimli ve önemli eserler üretmişlerdir (Krall ve Friedler, 1981, s.222).

Yaklaşık **Shakespeare** Döneminden bu yana Avrupa edebiyatlarında tabiat konusunun işleniş seyrine bakılırsa Eichendorff ismi en başta görülecektir. O, 19. yüzyılın tabiat duygusunu en içten sözlerle dile getiren ilk kişidir. Onun bu alanda ulaştığı başarının sırrı da – böyle bir başarıya ulaşmak çok az insana nasip olmuştur – tabiatın ruhuna, özüne ulaşmada ve tabiatı basit, doğal ve dinî duygularla terennüm etmede yatar. O, bir yerde hem kendi ailesinin, hem sınıfının, hem tutunduğu değerlerin zarar gördüğü, kısacası mutluluğunun elinden alındığı bir dönemde dine, dindarlığa ve tabiata sığınmıştır. O kendini tanrıya, dine ve tabiata aynı derecede yakın hissetmiştir (Fechter, 1960, s.180). Tabiat şiirleri alanında zirveye çıkan Eichendorff'un bu alandaki şiirleri o kadar mükemmeldir ki, aynı mükemmelliğe Alman Edebiyatında bir başka isim daha ulaşmamıştır. Onun bu alandaki şiirleri, rahatlıkla dünya edebiyatı çerçevesinde değerlendirilebilir (Gössmann, 1963, s.77). Ona göre şair, her zaman terennüm eden değildir, bazen de çevresine, tabiata kulak verir. Onun şiirleri kendisine ormanın hışırtısı gibi gelir. Şair, kendi yalnızlığında sessizce tabiata kulak verir.

O tabiatı sadece şiirlerinde terennüm etmez; diğer novel ve romanlarında da çok geniş tabiat tasvirlerine rastlanır. Örneğin Taugenichts, tabiatın hiç ayrılmaz; tabiatın dışındaki yerler onu huzursuz eder. Aynı şeyi onun diğer kahramanları için de söylemek mümkündür.

Onun tabiat şiirlerinin çoğu hem gerçek, hem de mecazi ve sembolik anlamda yorumlanabilir. Mesela onun en güzel Alman ormanı şiirleri aynı zamanda Almanya'nın ve gerçek Almanlığın sembolüdürler. Yine onda tabiatdaki karaca veya geyik sevginin, sevgilinin sembolüdür. Ama bu sembolik anlatıma rağmen o, dış dünyanın gerçek tabiatın tasvircisidir. O, imajlarla konuşan bir sembolcüdür. Ancak şiirlerinin asıl çekiciliği kelimelerin gerçek anlamında, şiirin ritmindedir. O, tabiatın en esrarengiz en derin varlığını çağırır (Uhlendorff, 1959 s. 17). Paul Fechter de Eichendorff'u, gerçeğe giden yolun rehberi, tabiata ve çevreye götüren rehber olarak niteler (Uhlendorff, 1959 s. 15).

Joseph Von Eichendorff'ta Tabiat

Eichendorff, romantik yazarlar arasında romantik fanteziye bir çerçeve, parlaklık, renk ve biçim kazandıran büyüleyici bir isim olarak kabul edilmektedir. O bir ressamla mukayese edilebilir. Tabiat şiirlerinde bir takım duygusal çağrışımlar yaptırarak bunları o şekilde dile getirmiştir. Bir ressam ve şairin kullandığı ortak motifler vardır. Dağ, vadi, nehir, orman, berrak gökyüzü ve ormanların karanlığı gibi unsurlar hem ressamın, hem de Eichendorff'un ilgisini çeken en önemli motiflerdir. Böyle bir manzara arasında da onun şiirlerinde ve diğer eserlerinde çoban, müzisyen, avcı, penceredeki kız, arabacı gibi figürlere de sıkça rastlanır. Tabiat, bütün samimiyeti ve içtenliğiyle onun karşısındadır. Tabiatdaki her şey ona eşlik eder (Iehl, 1983 s. 124).

Eichendorff, tabiatı ve tabiatdaki nesnelere insan gibi değerlendirmiş, zaman zaman ona içini dökmüş, tabiatdaki nesnelere anlamaya ve onlarla iletişim kurmaya çalışmış, günlük hayatın sıkıntularından ve yaşadığı dönemin olaylarının stresinden kaçma ihtiyacı duyduğu zaman hep tabiata sığınmıştır.

Onun şu mısraları, tabiatdaki nesnelere canlı olduğunu, bunları konuşurmanın ve bu nesnelere büyü sözlerini anlamamanın, şairin görevi olduğunu gösterir:

“Schläft ein Lied in allen Digen,
Die da träumen fort und fort,
Und die Welt hebt anzusingen,
Triffst du nur das Zauberwort” (J.v.Eichendorff, Werke I, s.132)

Eichendorff, tabiatdaki ses ve gürültüleri duyulabilir hale getirmek için çok çeşitli ifadeler kullanır. Mesela tabiatta dolaşan gençler şarkı söyler, borazancılar uzaklarda müzik aletlerini çalar. Bunlar daha çok özlem, özellikle uzağa özlem motifini çağrıştırır. Akşam çanlarının çalması, keman sesleri geceleri bülbüllerin ve gün boyu tarla kuşlarının ötüşü, kedi ve köpek sesleri Eichendorff'un tabiatında devamlı duyulan seslerdir ve bunlar hem tabiatın canlılığının kanıtıdır, hem de özlem motifini çağrıştırırlar. Ancak onda tabiatla ilgili olarak kullanılan kavramlar “Rauschen” (hışırtı), “Brausen” (gürültü) ve “Stille” (sessizlik)dir. Onda özellikle “sessizlik” kavramının içe dönük bir anlamı vardır ve insanın huzur durumuyla ilgilidir. Tabiatdaki sesler, insanın ruh hali, tavrı v.s. gibi durumlar hakkında da ipuçları verir. İnsan yaşlı ve sakince tabiat da sakindir. İnsan genç ve hareketli ise tabiat da hareketlidir. Mevsimler ve tabiat arasındaki ilişki, insan ile tabiat arasında da vardır. Yine insan veya şair neşeli ise tabiat neşeli, şair hüzünlü ise tabiat da hüzünlüdür. Gökyüzündeki ay, şairin içinde bulunduğu ruh haline göre ona hüzünlü, neşeli veya mutlu bir şekilde bakar. İnsanın içinde bulunduğu ruh haliyle çevre ve tabiat arasındaki uyumu gösteren en güzel şiirlerinden biri onun, “Die zwei Gesellen” (İki Arkadaş) isimli şiiridir.

Tabiatta çok duyulan “Rauschen” kavramının daha çok belirsizlik karakteri vardır ve bu ses daha çok tabiatın, ormanın derinliklerinden gelir. Gece vakti ise tabiatta ormana karmaşık sesler hitap eder. Günün ağarmaya başlamasıyla birlikte de belirsizlik kaybolur ve tabiatdaki bütünlük ortaya çıkar. Romantik şairler geceye metafizik bir anlam yüklerler (Sauerborn, 2006).

Eichendorff'un tabiat tasvirlerinde en çok rastlanan seslerden biri de “Widerhall” (yankılanma)dir. Onda yankılanma imajının ayrı bir yeri vardır.

Gündüzleri tabiat genelde sakin olur ve gündüzden aldığı sesleri de akşam vakti aksettirir. Mesela ağaçların fısıltısı ve hışırtısı, derelerin şırıltısı gibi esrareniz sesler gündüzün akşama yansımından başka bir şey değildir. Sanki gündüzün ve hayatın gürültüsü susmuş da tabiat duyduğu sesleri yavaşça ve titreyerek tınlatmaktadır (Mühlher, 1961 s. 20).

Eichendorff'ta çiçekler de çok harika nesnelere ve sembolik dilde kokularıyla ölümler ülkesini işaret eder ve çiçeklerin kokusu geçmişini anımsatır. Onda çiçekler ve yıldızlar arasında garip bir ilişki vardır. Yıldızlar, gökyüzünün hiç solmayan çiçekleri, tabiattaki çiçeklerde yeryüzünün fani yıldızlarıdır (Mühlher, 1961 s. 22).

Eichendorff'ta ve romantizmde geçmişe özlemin ayrı bir yeri vardır. Geçmiş onda hep "güzel", "iyi" ve "altın" gibi sıfatlarla birlikte anılır. "Eski güzel devirler", "eski altın çağlar" gibi. Eski güzel devirler, onun çocukluk devri, ortaçağ veya ihtilal öncesi dönemler olabilir. O bu özlemini eserlerinde ve şiirlerinde kahramanları aracılığıyla dile getirdiği gibi tabiattaki nesnelere vasıtasıyla da dillendirmektedir. Ağaçlar, çiçekler sallanıp değişik sesler çıkarırlarken eski devirleri yâd eder. Hem esen rüzgâr, hem de rüzgârın esmesiyle salınan ağaçlar sanki rüyadaymış gibi eski devirleri anarlar. Eichendorff'ta tabiatta uyuyan şarkı aynı zamanda eski bir şarkıdır (Mühlher, 1961, s. 25).

Eichendorff'un kahramanları tabiata ve çevreye son derece duyarlıdır. Bu yüzden dinleme eylemi hiçbir yazarda olmadığı kadar onda önemlidir. Örneğin tabiatta dolaşırken kahramanlarının söylediği şarkıların uzaktan duyulması insanı etkiler. Böyle olunca da onda müzik aletleri de önemli bir yer tutar. Ormanların derinliğinden gelen müzik aletlerinin sesleri onda hiç eksik değildir. Bunların dışında kuş sesleri, bülbül ötüşleri, tarla kuşlarının kanat çırpışları, kırlangıçların ötüşmeleri tabiatta hiç eksik olmaz. Martı ötüşü ise onda melankolik bir ruh halini uyandırır. Onda tabiat işte bu sesleri ve gürültüleriyle insana hitap eder, özellikle de gece vakti. Gün ışığının kaybolmasıyla nesnelere belirleyiciliğini yitirmeye ve bir bütün içinde toplanmaya başlar. Gündüz duyulmayan birçok sesi de gece vakti duymak mümkündür. Hem romantizmde, hem de Eichendorff'ta gündüze göre gece vakti daha çok tercih edilmektedir. Mükemmel bazı sabah şiirlerinin yanında akşam ve özellikle gece onun şiirlerinin ve diğer eserlerinin en çok tercih edilen vaktidir. Onda ve romantizmde geceye hep övgü vardır: "stille Nacht", "wunderbare Nacht", "phantastische Nacht", "prächtige Nacht", "die heilige Nacht in den Sternen"... Belirsizliğiyle gece vakti tabiat, insan için korku ve ürpertinin yeridir. Gece ormandan gelen belirsiz sesler insanın ürpermesine yol açar.

Mavi dağlar Eichendorff'ta insanı uzağa cezbeder; özellikle bilinmeyen bir yere doğru çeker. Böylece uzaktaki vatan şairin gönlünde yeniden canlanır; şairin duygu ve düşünceleri geçmiş güzel devirlere gider.

Eichendorff, geceye ayrıca empati sıfatları da katar. Böylece gece daha muhteşem ve esrareniz görünür. Gündüzün yorgunluğunu atmak için de gece insanın emrindedir. Gece vakti insan hayalleri, rüyaları, özlem ve arzularıyla baş başadır. Fakat gündüz ahlaki ve ilahi güçleri canlandırırken gecenin şeytani ve

kötülük yönü olan bir boyutu da vardır. Bu yüzden gecenin sonunda mutlaka berraklığa ihtiyaç ortaya çıkar (Sauerborn, 2006). Eichendorff'ta gündüz vakti tabiat, daha çok Hıristiyanlığı çağrıştırırken gece ve gece vakti tabiat, mitolojik unsurlar işaret eder. Gece onda aynı zamanda mükemmelliğin sembolüdür. Sırlarını şifreli bir dille verir; "heilig", "unaussprechlich", "geheimnisvoll", "hohe Verkünderin", "heiliger Welten" gibi kavramlarla özdeşleştirilir gece. "Mehtaplı gece" motifi de gerçeğin değiştirilmesi veya büyülenmesine işaret eder (Schwarz, 1970 s. 85)

Eichendorff'ta yamaçlardaki bahçeler, vadiler ve köyler, genellikle birlikte zikredilir. Onda bir fabrikanın makine gürültülerine ve kalabalıkların yer aldığı şehir hayatı tasvirlerine pek rastlanmaz. Çünkü buralar romantik değildir. Onda açık alanlar tabiat, kapalı alanlar tabiatın zıt kutbu olarak nitelendirilir ve bu ikisi devamlı bir çelişki içindedir. Tabiat özgürlüğün sembolü iken, kapalı yerler bunun tam tersini çağrıştırmaktadır.(Alewyn, 1960,s.23)

Eichendorff'ta tabiat, insanlığın ve medeniyetin uzağında bir idil olarak ortaya çıkarken, Goethe'de tabiat insan tarafından üretilmektedir. Eichendorff'ta tabiat, medeniyete bir mesafe koyma aracı olarak kullanılmak için daha çok şu kavramlarla birlikte anılır: "an einem heiteren Herbstabend", "einsame Waldbergen", "weit entfernt von allen Wohnungen", "die öden Waldesschaften des stillen Kreises der Berge" (Ruediger-Weingarten.de, 2006)

Yeşeren tabiat, güneş ışığı ve tabiattaki birçok unsur için Eichendorff'ta kullanılan sıfatlar, "herrlich"(mükemmel) ve "prächtig"(muhteşem)dir. Onun tasvir ettiği tabiat aydınlık ve ses yönünden zengindir. Bazen de şair veya kahraman, bu tabiatta yolunu şaşırır ve tehlikeli bir durum yaşar. Eichendorff, tabiatı kendini beğenmiş insanın, kendini seyrettiği bir ayna gibi görmektedir.(Iehl, 1983, s.127) Tabiattaki mükemmellik ve muhteşemlik, hem görünüş itibarıyla, hem tabiattaki unsurlar arasındaki ahenk ve düzen, hem ilahi bir yönünün bulunması ve bu mükemmelliğin yaratıcısını çağrıştırmaları itibarıyla'dır. İşte bütün bunlardan dolayı şair, tabiata hep hayranlık duyar. Tabiatın görünüş bakımından mükemmelliği, "funkeln", "blitzen", "schimmern", "schillern", "strahlen", "flimmern", "zucken" ve "Flammen" gibi kavramlarla dile getirilir.

Onun tasvirinde ışığın da ayrı bir yeri vardır. Işık hep hareketlidir ve tasvirlerine bir canlılık katar. Hatta ışık onda tasvir edilen nesneden daha önemlidir. Bu kavramlar hiçbir şairde Eichendorff'taki kadar sıklıkla ele alınmamıştır. Gündüz güneş, gece de mehtap, yıldızlar, derelerin parıltısıyla tabiattaki mükemmellik zirveye çıkar.

Tabiat tasviri yapan diğer bazı şairlerde de her zaman bir sürüden çan sesleri gelebilir veya rast gele bir yerden köpek sesi duyulabilir. Eichendorff'un tabiat tasvirlerinde ise akustik unsur ayrıntı ve dekoratif değil, tasvir edilen çevrenin aslı unsurudur.(Stockmann, 1968,s. 58). Onun tabiat tasvirlerinde ışık ve ses unsurlarının dengeli bir ilişkisi vardır. Tasvirlerinde sabahtan akşama kadar güneş ışığı hiç eksik olmadığı gibi herhangi bir gürültü ve ses de eksik değildir. Sadece öğle vaktinin sıcak ve boğucu havasında çevre sakindir. Tabiattaki sesler, genellikle arıların vızıltısıyla başlar.

Eichendorff'ta tabiattaki nesnelere ve renklerin bir de sembolik anlamı vardır. Tabiatın ve çevrenin görünümü, insanda belirli his ve ruh hallerini uyandırır. Öğle vakti ve fırtınadaki tabiat, insanda korku ve endişe duygularını uyandırır. Uzaklar ve yüksekler olumlu, dar ve kapalı yerler, uçurumlar ve derinlikler ise olumsuz duyguları çağırır. Diğer taraftan Eichendorff, duyguları çevreye ve tabiata aktarır. O, tabiatın biçiminin tasviriyle sadece insanların iç dünyasını anlatmaz, aynı zamanda tabiatı gerçeğe dönüşmüş duyguların yerine de koyar (Schwering, 1984, s. 139). Onda güneşin doğuşu ve batışı gibi olaylara da mecazî anlamlar yüklenmiştir. Güneşin doğuşu yaratılışı, batışı ise ölümü sembolize eder. Böylece yaratılış ve ölüm, sürekli tekrarlanmaktadır (Schwarz, 1970, s. 60).

Eichendorff'ta tabiatla ilgili birçok kavram devamlı tekrarlanır. Bu ona has bir özelliktir. Onda sürekli kullanılan bu temel kavramlar, belirli çağrışımlar yapar ve okuyucuyu romantik bir dünyaya götürür. Onun için duygu dünyası çok önemlidir. Onda renklerin, kokuların, soğğun, sıcaklığın ve ışığın özel anlamları vardır. Mavi renk suyu, uzaktaki dağları ve gökyüzünü simgeler, insanda neşe duygusunu uyandırır. Yeşil, ağaçları, ormanları, tarlaları, ilkbaharı simgeler; tabiatın en önemli rengidir; sağlık, sükûnet ve huzur hissi uyandırır. Kırmızı, akşam ve sabahı simgeler, neşeli ve sağlıklı bir hayat hissi uyandırır. Renk cümbüşü ise bütün görüntülerin tamamı ve bazı hayvanlar için geçerlidir. Çeşitlilik, gizlilik, mutluluk ve kaos duygusu uyandırır. Mavi ve yeşil birlikte görünen dünyanın temel melodisini üretirler. Ayrıca onda altın ve gümüş, özellikle benzetme unsuru olarak, beyaz, koyu karanlık ve aydınlık kavramları da sık kullanılmaktadır (Sauerborn, 2006). Onda nehirler gümüş, yıldızlar altın, köprüler, kayıklar ve müzik aletleri de yine altına benzetilmiştir. Mermer heykeller beyaz, ağaç ve ormanlar karanlık olarak tasvir edilmiştir.

Eichendorff, romantizmin koyu Katolik ve dindar şairlerinden biridir. Dini duyguların işlenmesi sadece Eichendorff'a has değildir. Romantizm, genel olarak bu yönüyle de ağır basar. Ancak Eichendorff, bu konuda diğer romantiklerden öndedir. O Taugenichts'ı uzak diyarlara gönderirken dini duygular yükleyerek göndermiştir:

“Wem Gott will rechte Gunst erweisen,
Den schickt er in die weite Welt,
Dem will er seine Wunder weisen
In Berg und Wald und Strom und Feld” (Eichendorff, Werke II, s.566)

Ona göre tabiat tanrının mucizeleri ile doludur. İnsana ve şaire düşen de tanrının bu mucizelerini görebilmektir. Tabiatın mükemmelliği, tanrının gücüne işaret eder. Onda tabiat ve tanrı birbirinden ayrı düşünülemez, genellikle birlikte zikredilir. Oskar Seidlin'e göre Eichendorff, tabiatı ve çevreyi görünen ilahiyat olarak niteendirir (Schwering, 1984, s. 131). Onun tabiat tasviri, okuyucuda öyle bir izlenim uyandırır ki, tabiat sanki ayın yeri gibidir. Tabiat tasvirlerinin alegorik bir boyutu vardır; bazı ipuçlarını da beraberinde getirir. Tabiattaki hiyeroglif yazıların çözümü, kapsamlı bir ilişkiye işaret eder. Tabiat cisimleşmiş bir görüntü (İnkarnasyon) değil, bir imgedir. Görüntüsü ve biçimiyle tabiat, şair için

bir vahiy gibidir. Şair de, tabiatın ruhunu yansıtan bir aynadır (Schwering, 1984, s. 137)

Eichendorff'ta yalnızlık motifi de önemli bir yer tutar. Şair, yalnız kalma yeri olarak da çoğu zaman tabiatı seçer. Şairin tabiatla baş başa kalmasının genellikle dini bir boyutu vardır. Şair, tabiatla baş başa kaldığı anlarda kendini tanrıya daha yakın hisseder. Eichendorff, dünyayı ve tabiatı farklı bir gözle görür. Onun gözünde dünya ve tabiat, tanrının yarattığı bir şeydir ve tabiatın güzelliği terennüm edilmelidir. Bu yüzde o, vaktinin çoğunu tabiatla baş başa geçirmeyi tercih eder. Amaçsız ve plansız tabiatı dolaşmanın sırrı da burada yatar. Tabiatı terennüm eden şair, tabiat ve dünyanın bir cennet olduğunun farkındadır (Gössmann, 1963, s. 80)

Eichendorff'un tabiat anlayışında Wilhelm Schelling'in (1775–1854) tabiat felsefesinin de etkisi hissedilir. Schelling'in tabiat felsefesine göre tabiat ve ruh bir birlik oluşturur; kâinattaki her şeyde de bir ruh gizlidir, yani tabiat canlıdır. Ona göre tabiat görünen ruh, ruh da görünmeyen tabiattır. Eichendorff'un da tabiattaki nesnelere canlı olarak görmesi, onları kişileştirmesi ve onlarla iletişim kurması da Schelling'in etkisinden ileri gelir.

Eichendorff'un şiirlerinde şairle tabiat arasında güçlü bir iletişim vardır. Şairin ruhu çevreye duyarlıdır. Örneğin tabiatla, özellikle kış mevsiminde ıssız bir ağaç, tabiattaki yalnız şair gibidir. Şair tarafından kişileştirilen bu ağaç, önündeki baharı hayal eder. Bu ağaç misali onda tabiattaki birçok nesne kişileştirilmiştir. Şair de, tabiatla aralarındaki güçlü iletişimden dolayı çevresini muhatap alır, çevresine, uzak vadilere, tepelere ve güzel, yeşil ormanlara seslenir:

“O Täler weit, o Höhen,
O, schöner, grüner Wald,
Du meiner Lust und Wehen
Andächt'ger Aufenthalt !“ (Eichendorff, Werke I, s. 67)

Bu mısralar, ormana ve tabiatla karşı bir sesleniş, bir kasidedir. Bu mısraların hemen devamında tabiatın dışındaki dünya, iş dünyası anlatılmıştır:

“Da draussen, stets betrogen,
Saust die die geschäft'ge Welt,
Schlag noch einmal die Bogen
Um mich, du grünes Zelt !“ (Eichendorff, W. I, s.67)

Burada şair, tabiatla bir dost gibi seslenirken, tabiatı dışındaki dünyaya, iş dünyasına çok farklı yaklaşmakta, bu dünyayı gürültülü ve aldatıcı bulmaktadır. Sonra yine tabiatla seslenerek güvenmediği bu dış dünyadan, iş dünyasından tabiatın kendisini korumasını ister. Onun için burada tabiat, iş dünyasının aldatıcı ve tehlikeli durumu karşısında bir sığınma yeridir. Ayrıca tabiatla güzel, ahenkli sesler izafe edilirken, iş dünyası ile ilgili olarak vızıldamak fiili kullanılmıştır.

“Bald werde ich dich verlassen,
Fremd in der Fremde gehen
Auf buntbewegten Gassen
Des Lebens Schauspiele sehen.” (Eichendorff, Werke I, s.67)

Şair, tabiatla ayılıp iş dünyasına, normal hayatın akışına girmeyi gurbete gitme olarak değerlendirir. Kısaca tabiatın kucağını vatanı gibi görürken, günlük

normal hayatı gurbet olarak telakki etmektedir. Burada elbette onun Lubowitz'de tabiatın kucağındaki idil tarzı hayattan, Danzig, Königsberg ve Breslau'yu kapsayan uzun iş hayatına geçişi de hatırlamamak imkânsız.

Tabiattan ayrılmak istemeyen şair, tabiata seslenerek adeta, “iş dünyası ile yüz yüze gelmek istemiyorum, benimle iş dünyası arasına engel koy !” diye yalvarmaktadır. Şair tarafından tabiat ve orman, koruyucu ve barındıran yeşil bir çadır şeklinde nitelendirilmiştir. Vadileri ve yüksek tepeleriyle güzel ve yeşil tabiat, hem şairin sevinç ve neşesine ortaktır, hem de kendisine huşu içinde barınma imkânı vermektedir. Onun için tabiatın kucağındaki hayat gerçek, günlük hayat ise yüzeysel bir tiyatro oyunu gibidir. Eichendorff tarafından bu şiirde dünya, üzüntü, keder ve sıkıntılarıyla fani olarak addedilmiştir.

Şiirin başlığındaki veda, son kıtada tahakkuk eder. Şair, tabiata seslenerek tabiatı terk edip günlük hayata, yani gurbete gideceğini, ancak tabiatın gücünün, toplumun içinde kendini devamlı yalnız hisseden şairi ayakta tutacağını ve bu sayede kalbinin hep diri kalacağını söyler.

Eichendorff'ta tabiat o kadar canlıdır ki, her şeyde, her nesnede bir şiir, bir şarkı vardır. Bu nesnelere, tıpkı insan gibi zaman zaman hayal de kurarlar. Öyle olur ki, bazen tabiat birden şarkı söylemeye başlar. Ama insanda bunu anlayacak ve duyacak his ve kulak olmalıdır. Kısaca her insan bunu anlayamaz. Tabiatın dili ve şarkısını anlayabilmesi için insanın, tabiatla iletişim kurma yeteneğine sahip olması gerekir (www.wikipedia.org.2006)

Yukarıda da belirttiğimiz gibi şair, tabiata seslenir, tabiat da insan ruhunun bu seslenişine sade bir yankıyla cevap vermekle kalmaz; tabiatın bizzat kendisi, dış âleme yansımış büyümlü bir ruhtur. Hem tabiat, hem de insanın ruh halinde aynı duygular hüküm sürmektedir (Ronegger, 1954, s. 52)

Eichendorff'ta tabiatın derinlikleri ve vadiler insanı çağırarak, bunu dinleyen bilinci yanı sıra açık insan da tabiatın dilini algılamakta ve anlamaktadır. Bu nokta şair için önemlidir. Şair, dünyanın kalbine girmiş ve tabiatın derinliklerinde uyuyan şarkıyı dinler (Mühlher, 1961, s.21)

Şairin sevgilisi olan ilkbaharda, özellikle sabah saatlerinde tabiat, şairin kalbini sevinçle doldurur. Fısıkiyelerin sızıltısı da, mehtapta şaire seslenir, şair de buna cevap verir. Yıldızlar da yukarıdan şaire sevgiyle bakar. Tabiat dinlediği şarkı şairi eski hatıralarına götürür (Pikulik, 1984, s. 10)

Eichendorff, tabiatı genelde bir bütün olarak görür. Bir yerde hareket varsa bütün tabiat hareket halindedir. Tabiat, bir hışırtı veya şimşek çakması söz konusuysa ürperme ve çekingenlik duygusu da beraberinde gelir. Şairin gözü önünde büyük bir ufuk açılır ve tabiatın dili, insanın bilinçdışının derinliklerine kadar uzanır. İletişim, sadece insanla tabiat arasında değildir, tabiatın nesnelere kendi aralarında da bir iletişim mevcuttur. Diliyle tabiat, insan üzerinde özel bir etki bıraktığı gibi, nesnelere de birbirini etkiler ve böylece tabiat, kendi iç dünyasını da uyandırır (Ronegger, 1954, s.50)

Eichendorff, tabiata çoğunlukla dini duygularla yaklaşırken çok nadir de olsa ona şeytani bir güç ve fonksiyon da yükler. Bunun en güzel örneğini de onun “Marmorbild” adlı novelinde görürüz. Romantik kahraman, tabiatın bir takım şeytani güçlerin etkisinde kalarak yolunu kaybeder. E.T.A Hoffmann'ın birçok

Joseph Von Eichendorff'ta Tabiat

eseri ile Brentano ve Heine'nin "Lore Lay" şiirlerini de bu anlamda değerlendirmek gerekir.

Son olarak, Eichendorff'un tabiat anlayışına diğer tanınmış isimler nasıl bakmaktadır, ona değinelim: Gustav Schwab, Eichendorff'u en sevimli tabiat şairlerinden biri olarak kabul eder ve onun, kendinin dile getirmek isteyip de dile getiremediği şeyleri dile getirdiğini söyler. Gustav Kühne de onun, Alman fikir dünyasının samimi bir tezahürü olduğunu söylerken A. Chamisso da onun şiirlerini romantizmin ölüm ağıtı olarak niteler (Ronegger, 1954, s.50)

Otto von Leixner'e göre Eichendorff'un şiirleri, romantizmin şiir alanının zirvesini oluşturur. Onun şiirlerinin temel özelliği içerik bakımından ince duygulu, insanın iç dünyası ve tabiat arasındaki ilişkileri ele almasıdır. Leixner'e göre onun şiirleri ayrıca dilin müziğidir. Wilhelm Scherer de şunları söyler: "Eichendorff, bizi derinden etkilemeyi ve ruh dünyamızı sanki sihirli bir değnekle harekete geçirmeyi başarır. Öyle ki, bütün gizli pınarlar çağlamaya başlar. Dağlar, ormanlar ve dereler ayaklarımızın altına serilir." (Ronegger, 1954, s.52)

Paul Heyse de Eichendorff gibi hiçbir şairin, büyü bir melodiyle vatan duygusunu dile getirmediğini ve birkaç imgeyle kalplerimizi etkilediğini yazar. Ona göre Eichendorff'un şiirleri tabiatın sesi gibidir. Onun şiirlerindeki melankoli ve hüznün, insan ruhunu ümitsizliğe sevk edeceği yerde, sanki yorgun bir çocuğun annesine seslenmesi gibi güzel hayallere götürür. Gustav Falke de, Eichendorff'u Alman ormanlarında asla bir daha yankılanmayacak olan bir tonda yazan bir şair olarak niteler ve onun yeteneğine, berrak ve sade üslubuna, derinliğine ve içtenliğine kimsenin ulaşamayacağını söyler (Ronegger, 1954, s. 55)

SONUÇ

Eichendorff, tabiat şiiri alanında sadece romantizmde ve Alman Edebiyatında değil, dünya edebiyatında da önemli bir yere sahiptir. O, tabiatı çoğu kez bir insan gibi canlı tasvir eder ve buna paralel olarak tabiatı bir dost, sırdaş ve dert ortağı olarak görür. Ayrıca tabiat bir sığınma yeridir onun için. Şair-tabiat veya insan-tabiat iletişimi onda çok yoğun olarak işlenmiştir. Ona göre şairin görevi, tabiatın renklerinin dilini anlamaya çalışmaktır. Onun tasvir ettiği tabiatta bir bütünlük vardır ve ahenk mükemmeldir. Bu yönüyle onun tabiatı yaratıcısını hatırlatır. Çok nadir de olsa tabiatın tehlikeli yönleri de vardır ve böyle bir tabiatta, insan yolunu kaybeder.

KAYNAKÇA

Alewyn, Richard: Eine Landschaft Eichendorffs, in: Eichendorff Heute, Hrsg. v. Paul Stöcklein, München, 1960

Eichendorff, Joseph Freiherr von: Werke I, Gedichte, Versepen, Dramen, Autobiographisches, Winkler Verlag, München

Eichendorff, Joseph Freiherr von: Werke II, Romane und Erzählungen, Winkler Verlag, München

- Fechter, Paul: Geschichte der deutschen Literatur, Bd.I, SM Bücher, Gütersloh, 1960
- Gössmann, Wilhelm: Eichendorffs Naturlyrik und das japanische Heiku, in: Aurora, Eichendorff Almanach, 23/1963
- Iehl, Dominique: Über einige Aspekte der Landschaft bei Friedrich und Eichendorff, in: Aurora 43/1983
- Krall, Leo-Friedler, Leonhard: Deutsche Literaturgeschichte, C.C. Büchners Verlag, Bamberg, 1981
- Mühlher, Robert: Natursprache und Naturmusik bei Eichendorff, in: Aurora 21/1961
- Pikulik Lothar: Abendliche Erfahrungen zu einem Gedicht Eichendorffs und seinem Zusammenhang mit der Tradition, in: Aurora 44/1984
- Rohnegger, Franz: Eichendorffs Lyrik im Urteil von Mit- und Nachwelt, in: Aurora 14/1954
- Sauerborn, Yvonne: Eichendorff- Sein Leben und sein Wirken, www.hausarbeiten.de (erişim tarihi:15.12.2006)
- Schwarz, Paul Peter: Aurora. Zu romantischen Zeitstruktur bei Eichendorff, Verlag Gehlen, Zürich- Berlin, 1970
- Schwering, Markus: Eichendorff und C.D. Friedrich. Zur Ikonographie des romantischen Landschaftsbildes, in: Aurora 44/1984
- Stockmann, Friedrich: Die Darstellung der Landschaft in Eichendorffs erzählender Prosa in: Aurora 28/1968
- Uhlendorff, Franz: Ein Dichter der wirklichen Natur, in: Aurora 19/1959 www.ruediger-weingarten.de (erişim tarihi: 17.12.2006)